

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA TABIIY TUSHUNCHALARNI
SHAKLLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

Ochilova Mohinur

*Shaxrisabz davlat pedagogika insitituti Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-kurs
magistranti*

Annotatsiya: *Har birimizga ma'lumki, maktabgacha yoshdagi bolalik davri, birinchi navbatda, zarur asosiy ma'lumotlarni olish uchun inson hayotidagi eng qulay davr hisoblanadi. Va shundan kelib chiqqan holda, ushbu ma'lumot nafaqat qiziqarli bo'lishi kerak, balki shu bilan birga foydalanish mumkinligi va tushunarligi bilan ham farqlanishi kerak. Maktabgacha yoshdagi bola yovvoyi tabiat va jonsiz tabiat kabi tushunchalarga juda erta duch keladi. Tabiat hodisalari, ob'ektlari bilan tanishishda bolalarda tabiatshunoslik bilimlarini rivojlantirish masalasi doimo dolzarb bo'lib qoladi. Jonli va jonsiz tabiat, tabiat hodisalari va boshqalar haqida bolalarga maktabgacha yoshdan to'liq bilim berib borish talab qilinadi.*

Kalit so'zlar: *tabiat, pedagogik muammo, tabiatga muhabbat*

FORMATION OF A SENSE OF LOVE IN NATURE IN PRESCHOOL CHILDREN AS A
PEDAGOGICAL PROBLEM

Ochilova Mohinur Pirnazar qizi

Annotation: *We all know that preschool is the most convenient period in a person's life, first of all, to get the necessary basic information. And as such, this information should not only be interesting, but also distinguished by its usability and comprehensibility. A preschooler encounters concepts such as wildlife and inanimate nature very early on. The issue of developing children's knowledge of natural sciences in acquaintance with natural phenomena and objects is always relevant. It is necessary to provide children with a full knowledge of pre-school age about animate and inanimate nature, natural phenomena, etc.*

Keywords: *nature, pedagogical problem, love of nature*

Kichik yoshdagi bolalarni har tomonlama tarbiyalashning asosi ularda ilmiy dunyoqarashni shakllantirishdan iborat. Bu vazifani pedagog tarbiyachilar amalga oshirishida tabiatshunoslik mashg'ulotlari muhim rol o'ynaydi. Bu predmetni o'rganish kichik yoshdagi o'quvchilarning shaxsiy tajribasini boyitadi, atrofimizdagi jonli va jonsiz tabiatda yuz berayotgan hodisa va jarayonlar to'g'risida bilimlar to'plashga imkon beradi. Shuning uchun ham pedagogika oliy o'quv yurtlarining talabalari, ayniqsa, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari,

pedagogik o'quv predmeti sifatida tabiatshunoslikni o'qitish fanining ilmiy-nazariy va amaliy yutuqlari bilan yaxshi tanish bo'lishlari kerak.

M. I. Nuriddinovaning “Tabiatshunoslikni o'qitish metodikasi” kitobida Bola jism (narsa) va hodisalarni tushunish orqali bilim doirasini kengaytiradi. Qabul qilish, tushunish jarayonini tashkil qilishga qanchalik ko'p urinish bo'lsa, atrof olamni idrok qilish jarayoni shunchalik muvaffaqiyatli boradi. Shunga ko'ra o'qituvchining asosiy vazifasi — bolalarning tabiatga qiziqishini pedagogik oqimga yo'naltirish, u yoki bu kuzatishlarning baholi qudratligi hamda zarurligini aniqlash, ularni tabiatshunoslik tasavuri va tushunchalariga aylantirishdir. Bu vazifani o'qituvchi o'qitish jarayonining tarkibiy qismi bo'lgan kuzatishlarsiz bajara olmaydi degan fikrlar yuritilgan. Tabiatni o'rganishni ob'ektlar va tabiat hodisalarini bevosita kuzatish va o'rganishsiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Bundan ko'rinib turibdiki, kuzatish orqali atrof olamga bolgan qiziqishlari yanada ortadi va bolalarni atrof olam haqidagi fikrlari yanada boyiydi. Kuzatishlarni biz ikki xil sharoitda olib borishimiz mumkin.

1. xonada tabiat burchagi orqali

2. tabiat qo'ynidagi sayr va ekskursiyalar orqali

Bolalar maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tabiat bilan tanishtirish u bilan doimo bevosita munosabatda bo'lishni talab qiladi. Buni ta'minlovchi shartlardan biri bolalar bog'chasida jonli tabiat burchagini bo'lishidir. Bolalarni tabiat bilan uzviy, davomli va sistemali tarzda tanishtirish ularda jonli tabiat burchagida yashovchilar haqida chuqur va puxta bilimlarni, mehnat, malaka hamda ko'nikmalarni hosil qilish, kuzatuvchanlikni o'stirish uchun sharoit yaratadi. Ana shu malaka va ko'nikmalar asosida tabiatga extiyotkorona munosabat ham, unga qiziqish ham tarbiyalanadi. Jonli tabiat burchagi uchun o'simlik va hayvonlarni tanlashda bir qator talablarni nazarda tutish lozim. Ular quyidagilardir: o'simlik yoki hayvon u yoki bu ekologik guruhga xos bo'lishi lozim. Bunda bolalarni o'simlik va hayvonlarning katta guruhi uchun xarakterli bo'lgan, asosiy, o'ziga xos belgilari, yashash sharoitlari bilan tanishtirish imkoni yaratiladi; Tabiat burchagida yashovchilarni parvarish qilish, qilinadigan mehnatning sifati, xarakteri, unga sarflanadigan kuch va vaqtiga ko'ra maktabgacha yoshdagi bolalarning yoshiga mos (tarbiyachining ishtiroki va rahbarligi ostida) bo'lishi lozim. Shuning uchun «beor» o'simliklar va ovqatni tanlamaydigan hayvonlar tanlanadi; Hayvon va o'simliklarni tabiat burchagiga joylashtirishda, birinchi navbatda, ularning biologik xususiyatlari hamda ehtiyojlariga e'tibor berish lozim. Masalan, ba'zi xona o'simliklari (chiroqqul, kaktus va boshqalar) quyosh nurini ko'proq bo'lishini talab qiladi, shuning uchun ularni eng yorug' joyga qo'yish lozim, ba'zilar esa (masalan, uzambarg gunafshasi) tik tushib turuvchi quyosh nuriga bardosh bera olmaydi. Shu bilan birga

jonli tabiat burchagi ko'zni quvontirishi, bezashi lozim. Bunda, ob'ektlarni shunday joylashtirish kerakki, bolalar ularning yoniga bemalol kela otishlari, kuzata olishlari va unda mehnat qila olishlari mumkin bo'lsin.

Tabiat burchagida yashovchilarni doimiy va vaqtincha yashovchilarga ajratish mumkin.

Doimiy yashovchilarga xona gullari, qafasdagi qushlar, akvariumdagi baliqlar, katta guruhlarda esa hayvonlar kiradi. Vaqtincha yashovchilarga qisqa muddatga olib kiriladigan mahalliy o'lka o'simligi, hayvonlar, dastlabki bahorgi gullar, kuzda qiyg'os gullaydigan gulxonadagi dekorativ o'simliklar, xonadagi manzarali o'simliklar, hasharotlar va shu kabilar kiradi.

Bizga ma'lumki, tabiat qo'ynidagi ekskursiyalar amaliyotda katta o'rin egallaydi.

Ekskursiya- bu o'quv materialini o'zlashtirishga qaratilgan, lekin guruh xonasidan tashqarida amalga oshiriladigan o'quv jarayonini tashkil etish shakli.

Ekskursiyalarning pedagogik ahamiyati juda yuqori. Tabiatga sayohatlar alohida ahamiyatga ega. Ob'ektlar va hodisalarning xilma-xilligi bilan tabiiy muhitga kirib, bolalar bu xilma-xillikni tushunishni, organizmlar va jonsiz tabiat bilan aloqalarni o'rnatishni o'rganadilar. Tabiatga ekskursiyalar - bu tabiatni aniq o'rganish usuli, ya'ni u haqidagi hikoyalar yoki kitoblar emas, balki haqiqiy ob'ektlar va tabiat hodisalarini o'rganish. Bu yerda uni estetik idrok etish, o'quvchilarning ijodiy ishlarini tashkil etish, tashabbuskorlik va mushohada yuritish uchun keng imkoniyatlar ochiladi.

Velikoning fikricha, "Aynan ekskursiyalarda o'quvchilarda tabiatga qiziqish va muhabbat, estetik tuyg'ularni rivojlantiradi. Ular uning go'zalligini ko'rishni, tabiatni hurmat qilish zarurligini tushunishni o'rganadilar. Ekskursiya davomida olingan bilimlar juda kuchli bo'lib chiqadi va uzoq vaqt davomida bolalar xotirasiga mos keladi."

Ekskursiyalar bolalarning ekologik ongini shakllantirishga yordam beradi.

Shunday qilib, kichik yoshdagi bolalarning tabiiytushunchalar vaekologik madaniyatini shakllantirishga qaratilgan sinfdan tashqari ishlarining muhim shakli tabiatga ekskursiyalardir. Ekskursiyalar orqali tabiatning go'zalligi bolalarda chuqur hissiyotlar uyg'otadi, o'chmas taasurotlar koldiradi. Estetik hissiyotlarning o'sishiga yordam beradi. Shu asosda ona tabiatga muhabbat, unga ehtiyotkorona va oqilona munosabatda bo'lish shakllantiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Yoshlarni ma'anviy tarbiyasi. (darslik). Ergashev Q. T.: Ma'naviyat nashriyoti. 1999.
2. G'ulomov A.K. Nutq o'stirish mashg'ulotlari. (o'quv qo'llanma). T.: "O'qituvchi". 1995. 160 bet.

3. M. I. Nuriddinova Tabiatshunoslikni o'qitish metodikasi (o'quv qo'llanma)

Cho'lpon

nashriyot

T.:2005 197 bet.

REFERENCES:

1. Spiritual education of youth. (textbook). Ergashev Q.T .: Manaviyat Publishing House. 1999.

2. Gulomov A.K. Speech development classes. (study guide). T .: "Teacher." 1995. 160 pages.

3. M. I. Nuriddinova Methods of teaching science (textbook) Cholron Publishing House

T.:2005 197 pages.